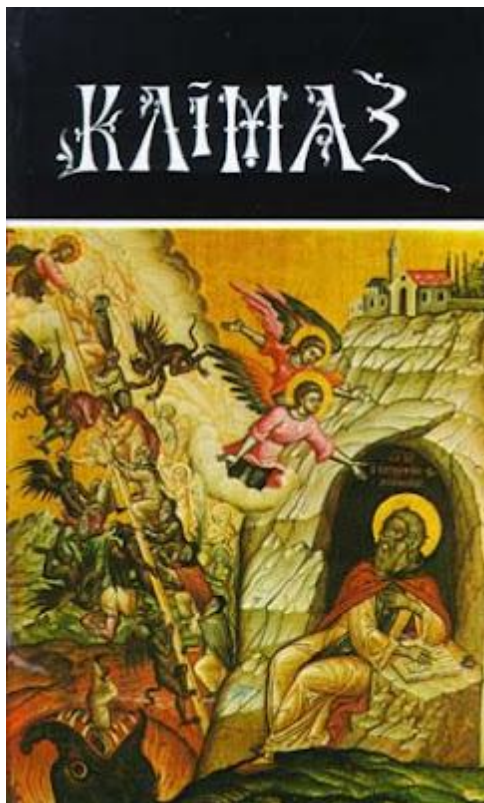

imverias.blogspot.com

Αγίου Ιωάννου του Σιναΐτου:Περί μετανοίας

28–35 Minuten

"Κλίμαξ"

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

Περί μετανοίας

(Διά την πραγματικήν και γνησίαν μετάνοια

και διά τους αγίους καταδίκους και διά την
Φυλακήν)

1. Ο Ιωάννης κάποτε, (την ημέρα της Αναστάσεως), έτρεξε πριν από τον Πέτρο (στον τάφο του Κυρίου). Και εμείς ετοποθετήσαμε τον λόγο της υπακοής πριν από τον λόγο της μετανοίας. Διότι ο Ιωάννης έγινε τύπος υπακοής, ενώ ο Πέτρος μετανοίας.

2. Μετάνοια σημαίνει ανανέωσις του βαπτίσματος. Μετάνοια σημαίνει συμφωνία με τον Θεόν για νέα ζωή. Μετανοών σημαίνει αγοραστής της ταπεινώσεως. Μετάνοια σημαίνει μόνιμος αποκλεισμός κάθε σωματικής παρηγορίας. Μετάνοια σημαίνει σκέψις αυτοκατακρίσεως, αμεριμνησία για όλα τα άλλα και μέριμνα για την σωτηρία του εαυτού μας. Μετάνοια σημαίνει θυγατέρα της ελπίδος και αποκήρυξις της απελπισίας. Μετανοών σημαίνει κατάδικος απηλλαγμένος από αισχύνη.

Μετάνοια σημαίνει συμφιλίωσις με τον Κύριον, με έργα αρετής αντίθετα προς τα παραπτώματά μας. Μετάνοια σημαίνει καθαρισμός της συνειδήσεως. Μετάνοια σημαίνει θεληματική υπομονή όλων των θλιβερών πραγμάτων. Μετανοών σημαίνει επινοητής τιμωριών του εαυτού του. Μετάνοια σημαίνει υπερβολική

ταλαιπωρία της κοιλίας (με νηστεία) και κτύπημα της ψυχής με υπερβολική συναίσθησι.

3. Τρέξατε και ελάτε. Ελάτε όλοι όσοι παρωργίσατε τον Θεόν, για να ακούσετε αυτά που έχω να σας διηγηθώ. Συγκεντρωθήτε για να ιδήτε αυτά πού μου έδειξε ο Θεός προς οικοδομήν. Ας τοποθετήσωμε πρώτη και ας προτιμήσωμε μια διήγησι πού αναφέρεται σε τιμημένους εργάτες της αρετής πού ζούσαν χωρίς τιμή.

4. Όσοι ανέλπιστα επέσαμε σε κάποια αμαρτία, ας τα ακούσωμε αυτά και ας τα κρατήσωμε και ας τα μιμηθούμε. Σηκωθήτε και καθήσατε (να ακούσετε) εσείς πού είσθε πεσμένοι από τις αμαρτίες. Δώστε προσοχή στον λόγο μου, αδελφοί μου. Ανοίξате τα αυτιά σας όλοι εσείς πού θέλετε με πραγματική επιστροφή να συμφιλιωθήτε πάλι με τον Θεόν.

5. Όταν άκουσα εγώ ο μικρός και αδύνατος ότι ήταν σπουδαίος και θαυμαστός ο τρόπος της ζωής και η ταπείνωσης αυτών πού έμεναν στην απομονωμένη Μονή, την λεγόμενη Φυλακή, η οποία υπαγόταν στον εξαίρετο εκείνο φωστήρα

πού προαναφέραμε, παρεκάλεσα τον όσιο να την επισκεφθώ. Και πράγματι υπεχώρησε στην παράκλησί μου ο μέγας Ποιμήν, μη θέλοντας ποτέ να λυπήση άνθρωπο.

Μόλις έφθασα λοιπόν στη Μονή αυτών πού μετανοούσαν, και στον τόπο αυτών πού αληθινά πενθούσαν, αντίκρυσα πραγματικά, αν μπορούμε να το ειπούμε, πράγματα πού οφθαλμός αμελούς ανθρώπου δεν είδε και αυτί ραθύμου δεν άκουσε και νους ανθρώπου οκνηρού δεν εφαντάσθηκε (πρβλ. Α΄ Κορ. β΄ 9). Είδα και άκουσα πράγματα και λόγια πού έχουν την δύναμι να εκβιάσουν το έλεος του Θεού, τρόπους και μορφές ασκήσεως πού μπορούσαν να κάμψουν σύντομα την φιλανθρωπία Του.

Άλλους από τους ενόχους αυτούς και όχι πλέον ενόχους, τους είδα να ίστανται όλη την νύκτα μέχρι το πρωί στην ύπαιθρο. Να έχουν τα πόδια ακίνητα. Από την πίεσι του ύπνου και την βία πού εξασκούσαν επάνω στην φύσι τους να πηγαίνουν πέρα-δώθε κατά τρόπο αξιολύπητο. Να μη προσφέρουν στον εαυτό τους καμμία ανάπαυσι. Αντίθετα δε να τον επιπλήττουν, να τον ξυπνούν και να του επιτίθενται με «ατιμίες» και ύβρεις.

Άλλους τους είδα να ατενίζουν τον ουρανό με ύφος αξιολύπητο, και με οδυρμούς και κραυγές να επικαλούνται από εκεί την βοήθεια.

Άλλους να ίστανται στην προσευχή δένοντας τά χέρια πίσω σαν τους καταδίκους, σκύβοντας το σκυθρωπό τους πρόσωπο κάτω, κρίνοντας και καταδικάζοντας τον εαυτό τους ανάξιο να ατενίση προς τον ουρανό. Να μην έχουν να ειπούν ή να προσφέρουν κάτι στον Θεόν, από την αμηχανία πού τους προκαλούσε η σκέψις και η συναίσθησις της αμαρτωλότητός των. Να μην ευρίσκουν πώς ή από πού να αρχίσουν την ικεσία. Να παρουσιάζουν μόνο στον Θεό μία ψυχή αμίλητη και έναν νου άφωνο γεμάτο από σκοτισμό και από κάποια απελπισία.

Άλλοι πάλι να κάθωνται στο έδαφος σε σάκκο και σποδό, να έχουν το πρόσωπο χωμένο στα γόνατα και να κτυπούν το μέτωπο στη γη. Άλλοι να κτυπούν συνεχώς το στήθος τους, να καταδικάζουν και να ανακαλούν την αμαρτωλή τους ψυχή και ζωή. Μερικοί από αυτούς έβρεχαν το έδαφος με τα δάκρυά τους. Και μερικοί πού δεν είχαν δάκρυα επλήγωναν το σώμα τους με δυνατά κτυπήματα. Άλλοι, πού δεν μπορούσαν

να υποφέρουν την πίεση της καρδιάς, ωλόλυζαν για την ψυχή τους ωσάν για νεκρό. Και άλλοι εβογγούσαν εσωτερικά και εμπόδιζαν να εξέλθω από το στόμα το βογγητό. Μερικές όμως φορές, μη μπορώντας να συγκρατηθούν, αναστέναζαν απότομα.

Είδα εκεί μερικούς που έδειχναν σαν παράφρονες, τόσο με τα φερσίματά τους, όσο και με το κλείσιμο στον εαυτό τους. Έδειχναν σαν αποσβολωμένοι από την πολλή αδημονία, γεμάτοι σκοτισμό και σχεδόν αναίσθητοι για κάθε πράγμα της παρούσης ζωής. Είχαν πλέον βυθίσει τον νους τους στην άβυσσο της ταπεινώσεως, και με το πύρ της θλίψεως είχαν τηγανίσει και καταξηράνει τά δάκρυα των οφθαλμών τους. Άλλους να κάθονται με σύννοια, να σκύβουν στην γη, να κινούν αδιάκοπα το κεφάλι τους, να αναστενάζουν και να μουγκρίζουν ωσάν λεόντες μέσα από τα βάθη της καρδιάς των, μέσα από τα δόντια τους.

Μερικοί από αυτούς προσεύχονταν γεμάτοι ελπίδα και επιζητούσαν τελεία άφεσι. Άλλοι από ανέκφραστη ταπείνωσι κατεδίκαζαν και έκριναν τον εαυτό τους ανάξιο συγχωρήσεως, και έκραζαν

πώς δεν μπορούν να απολογηθούν στον Θεόν. Μερικοί εκλιπαρούσαν να τιμωρηθούν εδώ, για να ελεηθούν εκεί. Άλλοι που ήταν συντετριμμένοι από το βάρος της συνειδήσεως, έλεγαν με ειλικρινή πόθο: «Είμαστε ευχαριστημένοι, εάν ούτε κολασθούμε ούτε αξιωθούμε της επουρανίου βασιλείας».

Είδα εκεί μέσα ψυχές ταπεινές και συντετριμμένες που ελύγιζαν από το βάρος του φορτίου των αμαρτιών και με τις κραυγές τους προς τον Θεόν μπορούσαν να κάνουν και τις αναίσθητες πέτρες να ραγίσουν. Σκυμμένοι προς την γή εκραύγαζαν: «Το γνωρίζουμε. Το γνωρίζουμε. Μας αξίζει κάθε τιμωρία και κάθε κόλασις. Και δικαίως. Και αν ακόμη συναθροίζαμε όλη την οικουμένη να πενθή για εμάς, δεν θα ήταν αρκετό να μας δικαιώσει για τα τόσα μας χρέη. Ένα όμως μόνο παρακαλούμε, ένα δυσωπούμε, ένα ικετεύουμε: «Μη τώ θυμώ σου ελέγξης ημάς, μηδέ τη οργή σου παιδεύσης ημάς» (Ψαλμ. στ' 2). Μήτε να μας τιμωρήσης με την δικαία κρίσι σου. Αλλά να μας αντιμετωπίσης με την επιείκειά σου και αρκεί αυτή να μας απαλλάξη ολίγο από την βαρειά απειλή σου και από τις κρυφές και

άγνωστες τιμωρίες της κολάσεως. Δεν τολμούμε να ζητήσουμε τελεία άφεσι, διότι πώς να το κάνουμε αυτό; Άνθρωποι, πού δεν εφυλάξαμε καθαρό το μοναχικό μας επάγγελμα, αλλά το εμολύναμε και μάλιστα μετά από την φιλανθρωπία και συγχώρησι πού προηγήθηκε, (την συγχώρησι των μετά το βάπτισμα και πρό της κουράς αμαρτιών).

Μπορούσε εκεί, αγαπητοί μου, μπορούσε εκεί να ιδή κανείς να πραγματοποιούνται πλήρως τα λόγια του Δαβίδ. Μπορούμε να ιδή «ανθρώπους πού ήταν ταλαιπωρημένοι και κυρτωμένοι συνεχώς μέχρι το τέλος της ζωής τους, πού όλη την ημέρα περπατούσαν σκυθρωποί, που ανέδιδαν δυσοσμία από τις σαπισμένες πληγές του σώματός τους, ανθρώπους πού δεν εφρόντιζαν τον εαυτόν τους, πού ξεχνούσαν να φάγουν τον άρτο τους, πού έπιναν το ύδωρ αναμεμειγμένο με δάκρυα, και έτρωγαν χώμα και στάχτη μαζί με τον άρτο, πού είχαν τα οστά κολλημένα στο δέρμα και ωμοίαζαν με ξηρό χορτάρι» (Ψαλμ. λζ´ 7, 6, ρα´ 5, 10, 6, 12). Τίποτε άλλο δεν μπορούσες να ακούσης από αυτούς, παρά μόνο τούτα τα λόγια: ουαί – ουαί,

αλλοίμονο – αλλοίμονο, δίκαια – δίκαια, λυπήσου
μας – λυπήσου μας, Δέσποτα. Άλλοι έλεγαν:
ελέησέ μας – ελέησέ μας. Και άλλοι ακόμη πιο
λυπητερά: συγχώρησέ μας – συγχώρησέ μας,
Δέσποτα, εάν είναι δυνατόν.

Μπορούσες να ιδής εκεί φλογισμένες γλώσσες
πού εκρέμονταν έξω από το στόμα όπως των
σκύλων. Άλλοι επιμωρούσαν τον εαυτό τους στον
καύσωνα, και άλλοι τον εβασάνιζαν στο ψύχος.
Μερικοί εδοκίμαζαν από το ύδωρ τόσο, όσο μόνο
για να μην αποθάνουν από την δίψα. Και μερικοί
αφού έτρωγαν ολίγο από τον άρτο, τον υπόλοιπο
τον επετούσαν με το χέρι μακριά, λέγοντας πώς
είναι ανάξιοι να γευθούν την τροφή των λογικών
ανθρώπων, αφού διέπραξαν τα έργα των άλογων
ζώων.

Πού να εμφανισθή ανάμεσα σ' αυτούς γέλιο; Πού
αργολογία; Πού θυμός; Πού οργή; Αυτοί δεν
εγνώριζαν αν υπάρχει ακόμη οργή μεταξύ των
ανθρώπων, διότι το πένθος είχε σβήσει τελείως
τον θυμό μέσα τους. Πού να συναντήσεις την
αντιλογία; Πού εορτή; Πού παρηρησία; Πού
ευχαρίστησι και περιποίησι του σώματος; Πού
ίχνος κενοδοξίας; Πού ελπίδα τρυφής; Πού

ενθύμησις οίνου; Πού γεύσι φρούτων; Πού
παρηγορία χύτρας; Πού γλύκισμα για τον
λάρυγγα; Όλων τούτων η ελπίδα είχε σβήσει
γί'αυτούς. Πού να συναντήσης σ'αυτούς μέριμνα
για επίγεια πράγματα; Πού κατάκρισι κάποιου
ανθρώπου; Πουθενά!

Όσα έλεγαν και εκραύγαζαν αυτοί προς τον
Κύριον ήταν τα εξής: Μερικοί, ωσάν να ίσταντο
εμπρός στην πύλη του ουρανού, εκτυπούσαν
δυνατά το στήθος και έλεγαν προς τον Θεόν:
«Άνοιξέ μας, άνοιξε, ώ δικαστά, άνοιξέ μας, αφού
εμείς με τις αμαρτίες μας εκλείσαμε για τον εαυτό
μας την πύλη». Άλλοι έλεγαν: «Επίφανον το
πρόσωπόν σου μόνον, και σωθησόμεθα» (Ψαλμ.
οθ' 4). Ένας έλεγε: «Επίφανον τοίς έν σκότει και
σκιά θανάτου καθημένοις ταπεινοίς» (Ησ. θ' 2).
Άλλος πάλι: «Ας μας προλάβουν γρήγορα, Κύριε,
οι οικτιρμοί σου, διότι εχαθήκαμε, διότι
απελπισθήκαμε, διότι εσβήσαμε τελείως» (Ψαλμ.
οη' 8).

Μερικοί από αυτούς έλεγαν: «Θα φανερωθή
άραγε πλέον σ'εμάς ο Κύριος»; Και άλλοι:
«Εξώφλησε άραγε η ψυχή μας το χρέος το
ανυπέρβλητο»; Άλλος: «Θα καταπραϋνθή άραγε

τώρα πλέον από εμάς ο Κύριος; Θα τον ακούσωμε άραγε να λέγη σ'εμάς τους δεμένους μ'άλυτα δεσμά, «εξέλθετε»; Και σ'εμάς πού ευρισκόμαστε στον άδη της μετανοίας, «είσθε συγχωρημένοι»; Έφθασε άραγε η κραυγή μας στα αυτιά του Κυρίου»;

Όλοι επερνούσαν τον καιρό τους έχοντας συνεχώς εμπρός στους οφθαλμούς των τον θάνατο και λέγοντας:

«Άραγε ποια θα είναι η κατάληξις; Άραγε ποια θα είναι η απόφασις; Άραγε ποιο θα είναι το τέλος μας; Άραγε υπάρχει επαναφορά; Άραγε υπάρχει συγχώρησις σ'εμάς τους σκοτεινούς, τους ταπεινούς, τους καταδίκους; Άραγε μπόρεσε η δέησίς μας να φθάση ενώπιον του Κυρίου ή εγύρισε πίσω ταπεινωμένη και ντροπιασμένη; Άραγε, αν έφθασε, τι κατώρθωσε; πόσο Τον εξευμένισε; πόσο ωφέλησε; πόσο ενήργησε; διότι εβγήκε από ακάθαρτα στόματα και σώματα και δεν έχει πολλή δύναμι. Άραγε μας συμφιλίωσε τελείως με τον Κριτή; Άραγε έν μέρει; Άραγε για τα μισά τραύματά μας; επειδή είναι πράγματι μεγάλα και χρειάζονται πολλούς ιδρώτες και μόχθους. Άραγε μας επλησίασαν καθόλου οι

φύλακές μας (άγγελοι) ή ίστανται ακόμη μακριά;
Εάν εκείνοι δεν μας πλησιάσουν, όλοι μας οι
κόποι είναι μάταιοι και ανωφελείς, διότι η
προσευχή μας, εάν δεν την πάρουν οι προστάτες
μας άγγελοι, ερχόμενοι πλησίον μας, και την
προσφέρουν στον Κύριο, δεν έχει δύναμη
παρρησίας ούτε φτερά καθαρότητος για να
φθάση σ'Αυτόν».

Γί'αυτά πολλές φορές και μεταξύ τους
απορούσαν και έλεγαν: «Άραγε, αδελφοί,
κατορθώνομε τίποτε; Άραγε επιτυγχάνωμε αυτό
πού ζητούμε; Άραγε μας δέχεται πάλι ο Θεός;
Άραγε μας ανοίγει την θύρα»;

Και οι άλλοι απαντούσαν:

«Ποιος ξέρει -όπως το είπαν οι αδελφοί μας οι
Νινευίτες- μήπως μεταμεληθή ο Κύριος και μας
λυτρώση από την μεγάλη έστω τιμωρία; (Ιωνά γ'
9). Εμείς όμως ας πράξωμε ό,τι εξαρτάται από
εμάς. Και αν μέν μας ανοίξη, πολύ καλά, ειδική
«ευλογητός Κύριος ο Θεός», ο οποίος δίκαια μας
έκλεισε έξω. Πλήν όμως ας επιμείνωμε
κτυπώντας μέχρι το τέλος της ζωής μας, και ίσως,
βλέποντας την πολλή μας αναίδεια και επιμονή,

μας ανοίξη ο Αγαθός».

Γι' αυτό και έλεγαν παρακινώντας τους εαυτούς των:

« Δράμωμεν, αδελφοί, δράμωμεν. Έχομεν ανάγκη δρόμου και μάλιστα δρόμου σκληρού, διότι έχομε μείνει πίσω από την καλή μας συνοδία. Ας τρέξωμε χωρίς να λογαριάζωμε την ακάθαρτη και ταλαίπωρη σάρκα μας. Αν την φονεύσωμε και εμείς, όπως μας εφόνευσε και αυτή».

Έτσι και έκαναν οι μακάριοι εκείνοι υπόδικοι.

Έβλεπες σ' αυτούς γόνατα αποσκληρυμένα από τις πολλές μετάνοιες. Οφθαλμούς λυωμένους και βυθισμένους στο βάθος των κόγχων.

Απογυμνωμένοι από τρίχες, με μάγουλα πληγωμένα και φλογισμένα από την φλόγα των θερμών δακρύων.

Έβλεπες πρόσωπα ωχρά και καταμαραμένα που δεν ξεχώριζαν καθόλου από πρόσωπα νεκρών.

Στήθη που επονούσαν από τα κτυπήματα και αιματηρά πτύελα που προέρχονταν από τα γρονθοκοπήματα του στήθους.

Πού να ευρεθή εκεί στρώμα; Πού καθαρό ή

στερεό ένδυμα; Όλα ήταν σχισμένα, ακάθαρτα και σκεπασμένα με ψείρες. Πού να συγκριθώ με την ιδική τους ταλαιπωρία η ταλαιπωρία των δαιμονισμένων; Πού εκείνων που θρηνούν τους νεκρούς; Πού εκείνων που ζούν εξόριστοι; Πού η τιμωρία των καταδικασμένων για φόνο; Ούτε συγκρίνεται η αθέλητη παιδείσεις και τιμωρία αυτών με την ιδική τους την θεληματική.

Και σας παρακαλώ, αδελφοί, να μη τα θεωρήσετε σαν μύθους όσα σας είπα. Ικέτευαν οι άνθρωποι αυτοί πολλές φορές τον μεγάλο εκείνο δικαστή - τον Ποιμένα τους εννοώ, τον άγγελο που ζούσε μεταξύ των ανθρώπων- να περισφίγξη τα χέρια και τον τράχηλό τους με σιδερένια δεσμά, και να δέση τα πόδια τους στο τιμωρητικό ξύλο, και να μη λυθούν από αυτά πριν τους δεχθώ το μήμα. Ακόμη δε ούτε και σε μήμα να τους βάλουν!

Δεν θα κρύψω καθόλου ούτε την ελεημένη ταπείνωσι αυτών των πραγματικά μακαρίων ούτε την συντετριμμένη προς τον Θεόν αγάπη και μετάνοιά τους.

Καθ'όν χρόνον οι καλοί αυτοί κάτοικοι της χώρας της μετάνοιας επρόκειτο να αναχωρήσουν προς

τον Κύριον και να παρασταθούν εμπρός στο
αδέκαστο βήμα, βλέποντας ότι τελειώνει πλέον η
ζωή τους, μέσω του προϊσταμένου τους
εκλιπαρούσαν με όρκους τον Μέγαν, (τον
Ηγούμενο δηλαδή), να μην αξιωθούν
ανθρωπίνης ταφής, αλλά να πεταχθούν σαν
άλογα ζώα ή στο ρεύμα του ποταμού ή στα θηρία
του αγρού.

Και πολλές φορές υπήκουσε και το έκανε ο
λύχνος εκείνος της διακρίσεως, δίδοντας εντολή
να τους κηδεύσουν χωρίς καμμία τιμή και
ψαλμωδία.

Πόσο δε φοβερό και οικτρό ήταν το θέαμα της
τελευταίας ώρας τους! Όταν δηλαδή οι
συγκατάδικοι αντελαμβάνονταν πώς κάποιος
πρίν από αυτούς επρόκειτο να αποθάνη, ενώ
ακόμη είχε τις αισθήσεις του, τον περικύκλωναν.
Και με δίψα, με πένθος, με επιθυμία, με
αξιολύπητο ύφος και λυπητερά λόγια, κουνώντας
το κεφάλι, υπέβαλλαν ερωτήσεις σ' αυτόν πού
έφευγε και με θερμή συμπάθεια του έλεγαν:
«Τι γίνεται αδελφέ και συγκατάδικε; Πώς βλέπεις
τα πράγματα; Τι λέγεις; Τι ελπίζεις; Τι

καταλαβαίνεις; Επέτυχες με τους κόπους σου αυτό που εζητούσες ή δεν το κατόρθωσες; Άνοιξες ή ακόμη αισθάνεσαι ως ένοχος; Έφθασες ή απέτυχες; Έλαβες κάποια πληροφορία ή έχεις αβεβαία ελπίδα; Έλαβες άνεσι και ελευθερία ή ταλαντεύεται και αμφιβάλλει ακόμη ο λογισμός σου; Αισθάνθηκες μέσα στην καρδιά σου κάποιο φωτισμό ή βλέπεις ότι παραμένει ακόμη στο σκότος και στην ατιμία; Άκουσες μέσα σου καμμία φωνή να σου λέγη: «Ίδε υγιής γέγονας»; (Ιωάν. ε' 14) ή «αφέωνταί σοι αί αμαρτίαι»; (Λουκ. ζ' 48) ή «η πίστις σου σέσωκέ σε»; (Λουκ. ζ' 50). Ή μήπως αισθάνεσαι πώς ακούεις ακόμη την φωνή: «Αποστραφήτωσαν οι αμαρτωλοί είς τον άδην» (Ψαλμ. θ' 18) και «δήσαντες αυτού (=αφού του δέσετε) χείρας και πόδας εμβάλετε είς το σκότος» (Ματθ. κβ' 13) και «αρθήτω (=ας εκδιωχθή) ο ασεβής, ίνα μη ίδη την δόξαν Κυρίου»; (Ησ. κστ' 10). Τι λέγεις, αλήθεια, αδελφέ; Πές μας, σε ικετεύουμε, για να μάθωμε κι εμείς τι πρόκειται να συναντήσωμε. Για σένα πλέον έκλεισε η προθεσμία και δεν θα σου δοθή άλλη είς τον αιώνα».

Σ' αυτά τα ερωτήματα άλλοι από τους

ετοιμοθανάτους απαντούσαν: «Ευλογητός Κύριος, ός ούκ απέστησε (= απεμάκρυνε) την προσευχήν ημών, και το έλεος αυτού άφ' ημών» (Ψαλμ. ξε' 20). Άλλοι πάλι έλεγαν «Ευλογητός ο Κύριος πού δεν μας παρέδωσε στα δόντια τους να μας φάγουν» (Ψαλμ. ρκγ' 6). Άλλοι γεμάτοι οδύνη έλεγαν: «Άραγε θα κατορθώση η ψυχή μας να περάση το αδιαπέραστο ύδωρ, δηλαδή το πλήθος των πονηρών πνευμάτων του αέρος»; (πρβλ. Ψαλ. ρκγ' 5). Δεν ετολμούσαν ακόμη να ξεθαρρέψουν, αλλά εσκέπτονταν συνεχώς τί γίνεται σ' εκείνο το κριτήριο.

Και άλλοι από αυτούς απαντούσαν με άλλα πιο οδυνηρά λόγια: «Αλλοίμονο στην ψυχή πού δεν εφύλαξε το μοναχικό επάγγελμα άσπιλο. Αυτή και μόνο την ώρα θα καταλάβη τι την περιμένει».

Εγώ δε πού είδα σ' αυτούς και άκουσα τούτα, παρ' ολίγο θα απελπιζόμουν βλέποντας και συγκρίνοντας την αδιαφορία μου με την ιδική τους κακοπάθεια.

Αλλά και η διαμονή και η διαρρύθμισις του τόπου αυτού ποια ήταν! Ήταν γεμάτη σκότος, γεμάτη δυσωδία, εντελώς ρυπαρά και ξηρά. Γι' αυτό και

πολύ σωστά ωνομάσθηκε Φυλακή και καταδίκη.
Έτσι και μόνη η θέας της τοποθεσίας έφθανε για
να διδάσκη την πλήρη μετάνοια και το πένθος.

Αυτά όμως πού για τους άλλους είναι δύσκολα,
απαράδεκτα και ανεπιθύμητα, σε αυτούς που
εξέπεσαν από την αρετή και τον πνευματικό
πλούτο γίνονται ευχάριστα και ευπρόσδεκτα.

Διότι η ψυχή πού εστερήθηκε την προηγούμενη
παρρησία προς τον Θεόν, πού έχασε την ελπίδα
της απαθείας, πού διέρρηξε την σφραγίδα της
αγνότητος, πού της έκλεψαν τον πλούτο των
χαρισμάτων, πού αποξενώθηκε από την θεία
παρηγορία, πού αθέτησε το συμβόλαιό της με τον
Κύριον, πού έσβησε μέσα της το χαριτωμένο πύρ
των δακρύων, και πού πληγώνεται αναπολώντας
αυτά και κεντάται οδυνηρά... όχι μόνο τους
προηγούμενους κόπους τους δέχεται
ολοπρόθυμα, αλλά, πολύ περισσότερο, επινοεί
με ευσεβείς ασκήσεις να οδηγηθή στον θάνατον –
εάν βέβαια απέμεινε μέσα της κάποιος σπινθήρ
αγάπης ή φόβου του Κυρίου, όπως ακριβώς
συνέβαινε σ' αυτούς τους μακαρίους.

Έχοντας στον νου τους αυτά και αναλογιζόμενοι
το ύψος από το οποίο εξέπεσαν, έλεγαν:

«Εμνήσθημεν ημερών αρχαίων (Ψαλμ. ρμβ´ 5), την πρώτη δηλαδή φλόγα του ζήλου μας». Άλλοι εφώναζαν προς τον Θεόν: «Πού είσι τα ελέη σου τα αρχαία Κύριε, ά έδειξας τη ψυχή ημών έν τη αληθεία σου; Μνήσθητι του ονειδισμού και του μόχθου των δούλων σου» (πρβλ. Ψαλμ. πη´ 50-51).

Άλλος: «Ποιος να με εγύριζε στον παρελθόντα καιρό, στις ημέρες πού με επροστάτευε ο Θεός, τότε πού ο φωτεινός λύχνος Του έφεγγε επάνω από την κεφαλή μου, την κεφαλή της καρδιάς μου»; (Ιώβ κθ´ 2-3).

Με πόση νοσταλγία ενθυμούνται τα προηγούμενα κατορθώματά τους, και κλαίοντας γι´ αυτά σαν μικρά παιδιά, έλεγαν:

«Πού είναι η καθαρότης της προσευχής; Πού το θάρρος και η παρρησία της; Πού το γλυκύ δάκρυ αντί του τωρινού πικρού; Πού η ελπίς της τελείας αγνότητος και καθάρσεως; Πού η προσδοκία της μακαρίας απαθείας; Πού η πίστις προς τον Γέροντα; Πού η ενέργεια της προσευχής του σ´εμάς; Εχάθηκαν όλα αυτά, εξέλιπαν σαν να μην υπήρξαν καθόλου, εξαφανίσθηκαν σαν

ανύπαρκτα και διελύθησαν».

Ενώ έλεγαν αυτά και εθρηνούσαν, μερικοί προσεύχονταν να καταληφθούν από δαιμόνιο. Άλλοι ικέτευαν τον Κύριον να αποκτήσουν λέπρα. Άλλοι, να χάσουν την όρασί τους, και να γίνουν σ' όλους αξιολύπητο θέαμα. Άλλοι, να πέσουν παράλυτοι στο κρεβάτι, αρκεί μόνο να μη δοκιμάσου τά (μελλοντικά) εκείνα κολαστήρια.

Εγώ τότε, αγαπητοί μου, ξεχάσθηκα, εισήλθα ολόκληρος μέσα στο πένθος τους, και ο νούς μου αιχμαλωτίσθηκε εντελώς, χωρίς να μπορώ να τον επαναφέρω. Ας επιστρέψωμε όμως πάλι στην σειρά του λόγου.

Αφού παρέμεινα τριάντα ημέρες σ' αυτήν την φυλακή, επιστρέφω ο ανυπομόνητος στο μεγάλο Κοινόβιο, στον Μέγαν, (τον Ηγούμενο δηλαδή). Αυτός δε ο πάνσοφος βλέποντάς με σαν να είμαι άλλος άνθρωπος και σαν να τα έχω χαμένα, κατάλαβε την αιτία και μου λέγει: «Τι συμβαίνει, πάτερ Ιωάννη; Είδες τους άθλους των αγωνιζομένων»;

Και εγώ του απήντησα: «Τους είδα, πάτερ μου, και τους εθαύμασα και εμακάρισα αυτούς που

έπεσαν και πενθούν, περισσότερο από εκείνους που δεν έπεσαν και δεν πενθούν για τον εαυτό τους, διότι με την πτώσι τους εσηκώθηκαν και εστάθηκαν σε μία κατάστασι που δεν κινδυνεύουν πλέον». Εκείνος δε μου είπε: «Πραγματικά, έτσι είναι».

Και έν συνεχεία με την αψευδή του γλώσσα μου διηγήθηκε: «Πρό δεκαετίας είχα εδώ έναν αδελφό με υπερβολικό ζήλο, αγωνιστή, και τόσο σπουδαίο, ώστε, καθώς τον έβλεπα να καίη μέσα του τέτοια φλόγα, έτρεμα και εφοβόμουν υπερβολικά τον φθόνο του διαβόλου, μήπως με την μεγάλη ταχύτητα που έτρεχε σκοντάψη σε κάποια πέτρα το πόδι του, πράγμα που συμβαίνει συνήθως σ' αυτούς που προχωρούν με ταχύτητα. Και αυτό (δυστυχώς) έγινε.

» Και αμέσως μετά την πτώσι του, αργά το βράδυ, έρχεται σε μένα, μου αποκαλύπτει γυμνό το τραύμα του, ζητεί έμπλαστρο, παρακαλείνα το καυτηριάσω, ανησυχεί υπερβολικά. Βλέποντας όμως τον ιατρό να μη θέλη να του φερθή απότομα -εφ' όσον άλλωστε άξιζε να τον συμπαθήση κανείς- ρίχνεται κάτω στο έδαφος, αγκαλιάζει τα πόδια μου, τα λούζει με άφθονα

δάκρυα και ζητεί να καταδικασθή στην φυλακή αυτή που είδες.

«Είναι αδύνατο, εφώναζε, να μην πάω εκεί».

» Έτσι αναγκάζει να μεταβληθή η ευσπλαγχνία του ιατρού σε σκληρότητα – πράγμα σπάνιο μεταξύ των αρρώστων και εντελώς παράδοξο. Τρέχει γρήγορα και παίρνει θέσι ανάμεσα στους μετανοούντας, συμμερίζεται το πένθος τους και συμμετέχει σ' αυτό πρόθυμα. Πληγώθηκε δε στην καρδιά από την λύπη για την αγάπη του Θεού σαν με ξίφος, με αποτέλεσμα να αποδημήση σε οκτώ ημέρες προς τον Κύριον, αφού προηγουμένως εζήτησε να μην αξιωθή ενταφιασμού. Εγώ όμως αντιθέτως, ως άξιο, και εδώ στο Κοινόβιο τον έφερα, και τον έθαψα μαζί με τους άλλους πατέρας. Έτσι μετά την εβδόμη ημέρα της σκλαβιάς, την ογδόη ημέρα ελύθηκε από τα δεσμά και ελευθερώθηκε [1].

Υπάρχει δε κάποιος [2] που αντελήφθηκε πολύ καλά, πώς ο προηγούμενος μοναχός δεν σηκώθηκε από τα ταπεινά πόδια μου, πριν εξευμενίση τον Θεόν. Και δεν είναι άξιον απορίας. Διότι μέσα στην καρδιά του έβαλε την πίστι της

πόρνης εκείνης του Ευαγγελίου, και με μία παρομοία πληροφορία κατάβρεξε και αυτός με τα δάκρυά του τα δικά μου αχρεία πόδια. Όπως δε είπε ο Κύριος, «πάντα δυνατά τώ πιστεύοντι» (Μαρκ. θ' 23).

6. Είδα ψυχές που έρρεπαν με μανία στους σαρκικούς έρωτες. Αυτές λοιπόν αφού έλαβαν αφορμή μετανοίας από την γεύσι του αμαρτωλού έρωτος, μετέστρεψαν αυτόν τον έρωτα σε έρωτα προς τον Κύριον. Έτσι ξεπέρασαν αμέσως κάθε αίσθημα φόβου και εκεντρίσθηκαν στην άπληστη αγάπη του Θεού. Γι' αυτό και ο Κύριος στην αγνή εκείνη πόρνη (Λουκ. ζ' 37-48) δεν είπε ότι εφοβήθηκε, αλλά «ότι ηγάπησε πολύ» και κατώρθωσε εύκολα να αποκρούση τον ένα έρωτα με τον άλλον.

7. Δεν το αγνοώ, θαυμαστοί μου φίλοι, ότι σε μερικούς τα κατορθώματα των μακαρίων αυτών ανθρώπων που σας διηγήθηκα θα φανούν απίστευτα, σε άλλους δύσπιστα και σε άλλους ότι δημιουργούν απόγνωσι. Ο γενναίος όμως άνδρας μάλλον θα ωφεληθή. Θα πάρη από αυτά ένα κεντρί και ένα πυρωμένο βέλος και θα φύγη με φλογερό ζήλο στην καρδιά του. Αλλά και αυτός

πού έχει ολιγώτερη προθυμία, θα καταλάβη την αδυναμία του, θα αποκτήση εύκολα ταπεινοφροσύνη με την αυτομεμψία και θα τρέξη πίσω από τον προηγούμενο. Δεν γνωρίζω μάλιστα μήπως και τον προφθάση. Αντίθετα ο αμελής άνδρας δεν πρέπει ούτε να πλησιάση (και να ακούση) αυτά που διηγήθηκα, μη τυχόν πέση σε τελεία απόγνωσι και σκορπίση και αυτό (το ολίγο) πού μέχρι τώρα κατορθώνει, και εφαρμοσθή έτσι σ' αυτόν ο λόγος της Γραφής: «Από αυτόν πού δεν έχει -προθυμία- και αυτό που νομίζει ότι έχει θα του αφαιρεθή» (Ματθ. κε' 29).

8. Δεν είναι δυνατόν σ' εμάς πού επέσαμε στον λάκκο των ανομιών, να ανελκυσθούμε από εκεί, εάν δεν καταδυθούμε στην άβυσσο της ταπεινώσεως των μετανοούντων.

9. Διαφορετική είναι η θλιμμένη ταπείνωσις των πενθούντων και διαφορετικός ο έλεγχος και η καταδίκη της συνειδήσεως αυτών πού ακόμη περιπίπτουν σε αμαρτίες. Διαφορετική επίσης είναι «η μακαρία πλουτοταπείνωσις» που αποκτούν με την ενέργεια της θείας χάριτος οι τέλειοι. Ας μη βιασθούμε να γνωρίσωμε την τρίτη

κατάστασι με λόγια, διότι αδίκως θα τρέξωμε. Της δευτέρας καταστάσεως γνώρισμα είναι η πλήρης υποδοχή και υπομονή κάθε ατιμίας. Εκείνον δε (πού ανήκει στην πρώτη περίπτωση), τον άνθρωπο δηλαδή που πενθεί, τον τυραννούν πολλές φορές οι αμαρτωλές συνήθειες και αναμνήσεις του παρελθόντος. Και αυτό βέβαια δεν είναι κάτι το παράδοξο.

10. Ο λόγος για τις ένοχες πράξεις και για τις πτώσεις είναι σκοτεινός και ακατανόητος για κάθε ψυχή. Είναι δύσκολο να γνωρίζωμε ποιες πτώσεις μας προέρχονται από αμέλεια, ποιες από σκόπιμη εγκατάλειψι του Θεού και ποιές από αποστροφή του Θεού. Το μόνο πού κάποιος μου εξήγησε είναι, ότι όσες μας συμβαίνουν από σκόπιμη παραχώρησι του Θεού έχουν σύντομη επανόρθωσι, διότι ο Θεός πού μας παρέδωσε δεν μας αφήνει επί πολύ αιχμαλώτους σε αυτές.

11. Όσοι επέσαμε, ας πολεμήσωμε πρό πάντων τον δαίμονα της λύπης. Διότι αυτός έρχεται δίπλα μας την ώρα της προσευχής, μας ενθυμίζει την προηγουμένη μας παρρησία και προσπαθεί να αχρηστεύση την προσευχή μας.

12. Μη τρομάξεις όταν πέφτης κάθε ημέρα, και μη εγκαταλείψεις τον αγώνα. Αντιθέτως να ίστασαι ανδρείως και οπωσδήποτε να ευλαβηθή την υπομονή σου ο φύλαξ άγγελός σου. Όσο είναι ακόμη πρόσφατο και ζεστό το τραύμα, τόσο και ευκολώτερα θεραπεύεται. Ενώ τα τραύματα που έχρόνισαν, σαν παραμελημένα και αποσκληρυμένα, δύσκολα θεραπεύονται, και χρειάζονται για να ιατρευθούν πολύ κόπο και νυστέρι και ξυράφι και το εδώ πύρ των καυτηριασμών, (δηλαδή το πύρ των εδώ θλίψεων, έν αντιθέσει με το μελλοντικό πύρ της κολάσεως).

13. Πολλά ψυχικά τραύματα που έχρόνισαν είναι ανίατα. Στον Θεόν όμως όλα είναι δυνατά.

Πρίν από την πτώσι οι δαίμονες αποκαλούν τον Θεόν φιλάνθρωπο. Μετά όμως από την πτώσι τον αποκαλούν σκληρό.

14. Εάν μετά από την μεγάλη σου πτώσι πέσης και σε κάποιο μικρό αμάρτημα και σου ειπή ο λογισμός, «είθε να μην έπεφτες σ' εκείνο το μεγάλο, τούτο το μικρό δεν είναι τίποτε το σπουδαίο», μην τον παραδεχθής αυτόν τον

λογισμό. (Και τα μικρά πράγματα έχουν την σημασία τους). Πολλές φορές μάλιστα μερικά μικρά δώρα κατεπράϋναν τον μεγάλο θυμό του δικαστού.

15. Όποιος πραγματικά εξοφλεί αμαρτίες, την ημέρα που δεν επένθησε την θεωρεί χαμένη, έστω και αν έπραξε κατ'αυτήν μερικά άλλα καλά έργα.

16. Κανείς από τους πενθούντας άς μη περιμένη την πληροφορία της συγχωρήσεως την στιγμή του θανάτου. Διότι κάτι που είναι άγνωστο είναι και αβέβαιο. Γι'αυτό και κάποιος έλεγε: «Άφησέ με να αισθανθώ αναψυχή με την πληροφορία της συγχωρήσεως, πρίν αποθάνω και πρίν απέλθω από την ζωή αυτή απληροφόρητος» (πρβλ. Ψαλμ. λη' 14).

17. Όπου εμφανισθή το Πνεύμα του Κυρίου, ο δεσμός για τις αμαρτίες ελύθηκε. Όπου εμφανισθή απέραντη ταπείνωσις, ο δεσμός για τις αμαρτίες ελύθηκε. Όσοι τυχόν (έφυγαν από την ζωή) χωρίς αυτά τα δύο, άς μη πλανώνται. Είναι δεμένοι.

18. Μόνο αυτοί που ζούν στον κόσμο, μένουν

ξένοι προς τις πληροφορίες πού ανέφερα, και
μάλιστα στην πρώτη, (στην εμφάνισι της χάριτος
του Αγίου Πνεύματος). Μερικοί από τους
κοσμικούς αγωνίζονται με την ελεημοσύνη, και
καταλαβαίνουν την ωφέλειά της την ώρα του
θανάτου των.

19. Όποιος θρηνεί τον εαυτό του, δεν βλέπει τον
θρήνο ή την πτώσι ή την επίπληξι του άλλου.

20. Ο σκύλος που εδαγκώθηκε από κάποιο
θηρίο, εξαγριώνεται περισσότερο προς αυτό και
από τον πόνο της πληγής μαίνεται σφοδρότερα
εναντίον του. (Παρόμοια συμπεριφέρεται προς
τους δαίμονες ο μοναχός που επληγώθηκε από
αυτούς).

21. Όταν η συνείδησις παύση να μας ελέγχη για
αμαρτίες, ας προσέξωμε μήπως αυτό δεν
οφείλεται στην καθαρότητα, αλλά στην κόπωσι
και άμβλυνσι αυτής, της συνειδήσεως, εξ αιτίας
πλήθους αμαριών.

22. Απόδειξις ότι έσβησε το χρέος των αμαριών
μας είναι το να θεωρούμε πάντοτε χρεώστη τον
εαυτό μας.

23. Τίποτε δεν υπάρχει ίσο ή ανώτερο από τους

οικτιρμούς του Θεού. Γι' αυτό όποιος απελπίζεται σφάζει ο ίδιος τον εαυτό του.

24. Σημείο της πραγματικής και επιμελούς μετανοίας είναι το να θεωρούμε τον εαυτό μας άξιο για όλες τις θλίψεις που μας συμβαίνουν -τις ορατές (που προέρχονται από τα πράγματα και από τους ανθρώπους) και τις αόρατες (πού προέρχονται από τους δαίμονες) - και για πολύ περισσότερες.

25. Ο Μωϋσής αφού αξιώθηκε να ιδεί τον Θεόν στην βάτο, επέστρεψε πάλι στην Αίγυπτο, η οποία υποδηλοί το πνευματικό σκότος, και ίσως υποχρεώθηκε να κατασκευάζει πλίνθους στον Φαραώ, ο οποίος υποδηλοί τον διάβολο. Πλήν όμως πάλι ανέβηκε στην βάτο, και όχι μόνο σ' αυτήν, αλλά και στο όρος Σινά, (το οποίο υποδηλοί τα ύψη των αρετών). Όποιος εννόησε το παράδειγμα, ποτέ δεν θα απελπισθή για την σωτηρία του. Επτώχευσε και ο μέγας Ιώβ, αλλ' έπειτα απέκτησε διπλάσιο πλούτο.

26. Στους ραθύμους οι πτώσεις μετά την μοναχική τους κλήσι είναι πολύ σοβαρές. Διότι πλήττουν την ελπίδα (της πνευματικής προόδου

και κατακτήσεως) της απαθείας. Και διότι τους δημιουργούν την ιδέα ότι θα θεωρούνται ευτυχείς, εάν έστω κατορθώσουν και σηκωθούν από τον λάκκο (της αμαρτίας).

27. Πρόσεχε! Πρόσεχε καλά! Δεν είμαστε υποχρεωμένοι να επιστρέψωμε από τον ίδιο δρόμο πού επλανηθήκαμε, αλλά από άλλον συντομώτερο, (από τον δρόμο δηλαδή της ταπεινώσεως).

28. Είδα δύο πού εβάδιζαν (πρόν τον Θεόν) καθ' όμοιο τρόπο και είς τον ίδιο καιρό. Ο ένας ήταν ηλικιωμένος και με περισσότερους ασκητικούς κόπους. Ο άλλος ήταν ένας νεαρός μαθητής, και «προέδραμε τάχιον» (= έτρεξε γρηγορότερα) από τον ηλικιωμένο, και «ήλθε πρώτος είς το μνημείον» (Ιωάν. κ' 4) της ταπεινώσεως.

29. Ας προσέξωμε όλοι, και ιδιαίτερα όσοι εγνωρίσαμε πτώσεις, να μη προσβληθή η καρδιά μας από την νόσο του ασεβούς Ωριγένους[3]. Διότι η βδελυκτή αυτή νόσος, προβάλλοντας την φιλανθρωπία του Θεού, γίνεται ευπρόσδεκτη στους φιληδόνους.

«Με την μελέτη μου και την περισυλλογή μου θα

ανάψη μέσα μου πυρ» (Ψαλμ. λη΄ 4). Μάλλον με την μετάνοιά μου θα ανάψη μέσα μου το πύρ της προσευχής, και αυτό θα κάψει κάθε αμαρτία [4].

30. Όρος για σένα και τύπος και υπογραμμός και παράδειγμα μετανοίας ας είναι οι προηγούμενοι άγιοι κατάδικοι, και δεν θα σου χρειασθή σε όλη την ζωή κανένα άλλο βιβλίο, έως ότου λάμψη εμπρός σου ο Χριστός, ο Υιός του Θεού και Θεός, κατά την ημέρα της αναστάσεως - εννοώ της πνευματικής αναστάσεως πού θα σου φέρη η πραγματική και επιμελής μετάνοια.

Εσύ πού μετανόησες, ανέβηκες στην Πέμπτη βαθμίδα.

Εκαθάρισες με την μετάνοια τις πέντε αισθήσεις και με την εκουσία τιμωρία και κόλασι εγλύτωσες την ακουσία.

από το βιβλίο "Κλίμαξ"

Ι.Μ.Παρακλήτου

[1] Η εβδόμη ημέρα, αντίστοιχη προς το «νομικόν» Σάββατο, συμβολίζει την παρούσα ζωή των πειρασμών και θλίψεων. Η δε ογδόη υπερέχει του Σαββάτου και εικονίζει την μέλλουσα μακαριότητα και αιωνιότητα, εφ΄ όσον

ευρίσκεται έξω από τον χρόνο που ανακυκλείται με τις ημέρες της εβδομάδος και εφ' όσον είναι η ημέρα της Αναστάσεως του Κυρίου.

[2] Κατά πάσα πιθανότητα αυτός θα είναι ο ίδιος ο Ηγούμενος και το αποκρύπτει από ταπεινοφροσύνη, για να μη φανή ως διορατικός.

[3] Ο Ωριγένης (185-254 μ.Χ.) υπήρξε σπανία προσωπικότητας. Φλογερός στην πίστι, μεγαλοφυής στην διάνοια, βαθύς και συναρπαστικός στην ερμηνεία της Γραφής, πολυμαθέστατος, πολυγραφώτατος και πατήρ της θεολογικής επιστήμης. Οι μεγάλοι Καππαδόκαι Πατέρες πολύ τον εκτιμούσαν. Δυστυχώς όμως περιέπεσε σε ωρισμένες πλάνες (αιωνιότης κόσμου, προϋπαρξίς ψυχών, μη αιωνιότης κολάσεως κ.λ.π.) Τον έκτο μ.Χ. αιώνα, στους χρόνους δηλαδή της Κλίμακος, ετάρασσε την Εκκλησία και ιδιαίτερα τον μοναχισμό η λεγομένη Τρίτη φάσις των ωριγενιστικών ερίδων, οπότε η Ε' Οικουμενική Σύνοδος (553 μ.Χ.) κατεδίκασε επισήμως τις κακοδοξίες του. Έτσι μέσα σ' αυτό το δυσμενές κλίμα δικαιολογείται η βαρειά αυτή έκφρασις της Κλίμακος για τον Ωριγένη.

[4] Η έννοια του χωρίου είναι, ότι θα εξαλειφθούν οι αμαρτίες μόνο κατά την διάρκεια της παρούσης ζωής με το πύρ της έν μετανοία προσευχής και όχι στην μέλλουσα ζωή με το πύρ της δικαιοκρισίας του Θεού, όπως εσφαλμένα υπεστήριζε ο Ωριγένης ομιλώντας περί μη αιωνιότητος της κολάσεως και περί αποκαταστάσεως των πάντων.